

**Drd. Mădălina Oprea,
Muzeograf, șef secție Istorie,
Muzeul Județean Buzău**

ȘCOLI ȘI CURSURI ȚĂRĂNEȘTI ORGANIZATE DE ASOCIAȚIA „ASTRA”, ÎNTRE ANII 1939-1940

Abstract: *The aim of this research is to present an objective analysis, starting from the texts of the historical documents issued by the Transylvanian Association for Romanian Literature and Culture of the Romanian People (“ASTRA”) between 1939 and 1940 regarding the schools and the courses organized for young adult peasants in Transylvania. The study presents the events, transformations and challenges that “Astra” had to face while trying to maintain its specific forms of activity and cultural manifestation. During 2 or 3 months, particularly in winter season, the organization of such courses had the gift to breathe life into village, waking up the interest and the participation of local intellectuals, many of them being part of the education system, and to break up the villagers’ habitual inertia. In accordance with “Astra”’s educational curricula, Romanian young students, women and men, were taught notions about: agriculture, pomiculture, apiculture, animal husbandry, household maintenance, orchard maintenance and cultivation, legal notions, cooperative businesses and credit unions, general information about personal hygiene, sexuality, puericulture, Romanian language and literature, Romanian history, mathematics, physics, chemistry, music, religion, ethical and moral values. The lecturers who delivered those classes were doctors, priests, engineers, agronomists, lawyers, notaries, professors, institutes, teachers, officers. These specific forms of cultural and educational emancipation of young adult peasants were undertaken by divisions of “Astra” in at least 34 villages and cities. According to the documents of the “Astra” fund at Sibiu County Service of the National Archives issued between August 1939 and August 1940, through their representatives in the territory and in collaboration with the local Agricultural Chambers or with their own local divisions, “Astra” organized 40 peasant schools and agricultural courses attended by approximately 1194 men and 390 women.*

Keywords: *Astra, cultural association, adult education, schools for adults, Astra’s educational curricula*

Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român („Astra“), înființată în Sibiu, la 1861, prin viziunea ei modernă și eforturile creatoare ale unor generații de intelectuali transilvăneni, a participat în toate etapele activității sale la „ridicarea materială, morală și intelectuală a neamului nostru și, mai presus, de toate la înfrățirea sufletelor, care va forma pentru vecie, pe lângă unitatea politică, legătura cea mai puternică a tuturor celor de o limbă și de un sânge”¹.

Satul este locul spre care „Astra” și-a îndreptat cu predilecție atenția și a angajat energii multiple pentru întărirea sentimentului religios, moral și al celui național. S-a urmărit ca simplii săteni să fie îndrumați și pregătiți sufletește pentru a fi la înălțimea vremurilor grele de la cumpăna anilor 1939-1940 care anunțau iminența războiului, făcându-se „apel la solidaritatea națională, unirea fraților de același sânge și neam, îndemnându-i la muncă cinstită și neprecupețită pentru Țară și Rege”².

Propaganda culturală astristă la sate a îmbrăcat aspecte foarte multe și complexe, urmărindu-se „emanciparea culturală a unui mediu uman aflat la baza societății, în proporție de 80% rural și de 43% analfabet într-un teritoriu definit inițial ca fiind cel al Transilvaniei și Banatului”³.

În intervalul august 1939 – august 1940, „Astra” a fost prezentă în lumea satului cu o serie largă de activități dedicate ridicării culturale și materiale a țăranilor. A fost preocupată de înființarea de cercuri culturale conduse de intelectuali ai satului (preoți, învățători etc). În urma reformei agrare, „Astra” a primit terenuri de 400 stânjeni⁴ pentru ridicarea de case naționale (localuri, așezăminte culturale în care

1. Pamfil MATEI, *„Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român” (ASTRA) și rolul ei în cultura națională (1861-1950)*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986, p. 31, nota 25.

2. Serviciul Județean Sibiu al Arhivelor Naționale (în continuare S.J.S.A.N.), Fondul Astra - Sibiu Registre Intrare - Ieșire (în continuare *fond „Astra” Acte*), documentul (în continuare doc.) 2119/1940, f. 8.

3. Valer MOGA, *„Astra” și societatea: 1918-1930*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2003, p. 13.

4. Stânjenul – unitate de măsură pentru lungime, folosită înaintea introducerii sistemului metric, care a variat, după epocă și regiune, de la 1,96 m la 2,23 m; lungime sau cantitate de material corespunzătoare acestei unități de măsură.

să-și desfășoare activitățile), a organizat înființarea și îmbogățirea bibliotecilor populare, a muzeelor, caselor memoriale, ridicarea de monumente și comemorări ale eroilor sau aniversări ale evenimentelor istorice. A organizat serbări și festivaluri cu prilejul sărbătorilor naționale, înființarea de coruri, echipe de jocuri naționale, organizații ale Șoimilor Carpaților⁵ (care țineau ședințe de educație fizică, șoimiade, participări la festivități, muncă de folos obștesc). S-a preocupat de înființarea și coordonarea de organizații de ajutor mutual, societăți de ajutorare sau cooperative pentru desfacerea mărfurilor de primă necesitate, de înființarea de dispensare și de luarea unor măsuri în domeniul igienico-sanitar (construirea de fântâni sanitare, curățări de terenuri, defrișări etc.). Au continuat anchetele sanitare, mai ales în județul Sibiu. S-au organizat conferințe și prelegeri populare unde au fost proiectate diafilmele „Istoria Românilor” și „Viața lui Isus”; au fost susținute 71 reprezentații teatrale (septembrie 1939 – aprilie 1940), în Banat, de către Teatrul Național din Cluj și 13 reprezentații ale Operei Române din Cluj. Un admirabil serviciu de propagandă a făcut și trupa țărănească a cercului cultural din Soșdea (azi județul Caraș-Severin – n.n.) dând mai multe reprezentații teatrale în diferite sate din Banat⁶.

5. Șoimii Carpaților a fost o organizație sportivă înființată de secția medicală și biopolitică a „Astrei” sub președinția lui Iuliu Hațieganu. Pentru motive de prosperitate biologică a țării, ASTRA insistă asupra importanței calităților fizice, morale și intelectuale. Modurile de acțiune ale asociației sunt: conferințe, cursuri, jocuri, exerciții, sport, excursii, turism, cântece, dansuri naționale, ședințe, expoziții, publicații și concursuri. Scopul era implicarea școlii, a bisericii, a militarilor, a administrației, a medicului și a fermierului, iar contaminarea din centru sau din subcentre urma să fie realizată prin Olimpiade intelectual-moral-fizice și „șoimiade”. În așa-numitele „șoimiade”, programul a fost destul de complex, incluzând coruri, costume naționale, dansuri naționale și exerciții uniforme de gimnastică și sub o singură comandă. Pe lângă performanța corectă a exercițiilor de gimnastică, membrii organizației trebuiau să cunoască patru dansuri: hora, sârba, ardeleana și marioara. Prin decretul din 1937, O.E.T.R., „Șoimii Carpaților” și „Arcășiile din Bucovina” au fost incluși în „Straja Țării”, al cărui comandant suprem a fost Carol al II-lea. Doi ani mai târziu, din cauza deteriorării situației politice și militare internaționale, activitatea organizației „Șoimii Carpaților” a fost întreruptă. Vezi, Raul-Marian TODOR, „Șoimii Carpaților”, în *Transilvania*, nr. 7, 2018, p. 93.

6. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 2264/1940, Proces verbal al ședinței a VIII-a, anexa 2 la Raportul general al Astrei, din 03.08.1940, f. 2-3.

Cu privire la aplicarea Legii Serviciului Social în 1939 emerg în prima parte a anului 1940 probleme legate de autonomia „Astrei” în anumite despărțăminte ale sale, fiind reclamate animozități instituționale (cu guvernul și Fundația Culturală Regală „Principele Carol”) care au răzbătut până la nivelul cercurilor culturale ale „Astrei”. Este vorba despre conducătorii tuturor unităților „Astrei” (președinți de despărțăminte județene, de plasă și de cercuri culturale) care, aplicând Legea Serviciului Social, au rămas răspunzători față de conducerea centrală a „Astrei” și au colaborat cu Fundația Regală „Principele Carol” mai mult de nevoie decât de voie. Datorită aplicării acestei legi s-au născut animozități, „fricțiuni locale supărătoare care stânjenesc activitatea culturală”⁷, „Astra” voind să-și mențină independența și autoritatea în Ardeal și Banat, dorind să permită Fundației Regale păstrarea doar a căminelor experimentale. Să fi fost vorba mai mult despre o concurență decât despre o colaborare? Lupta Astrei pentru supremația culturală în Ardeal a fost și pentru păstrarea independenței ei în raport cu ambițiile gustiene ale momentului carlist. În tot cazul, este vorba despre un patrimoniu (terenuri, imobile), subvenții de la autoritățile locale și centrale, cât și despre energia și implicarea unor oameni ai locului pentru ridicarea unor astfel de așezăminte culturale în multe din cătunele Ardealului. Este elocventă aici, remarca președintelui „Astrei”, dr. Iuliu Moldovan: „... poate niciodată organizațiunea noastră nu a dispus de mai puține mijloace materiale și poate nu a existat epocă, în care piedicile puse în calea activității „Astrei” să fi fost mai mari”⁸.

**Școlile și cursurile țărănești
- campanii pentru educarea tinerilor adulți**

Inițiat în 1931, la Sighet, programul școlilor țărănești a fost sprijinit de președintele „Astrei”, Dr. Iuliu Moldovan, supranumit și *ctitorul școlii țărănești*, pentru că s-a preocupat timp de un deceniu de generalizarea lui în aproape toate despărțămintele:

7. Revista *Transilvania. Buletin de tehnică a culturii*, nr. 1-2, anul 71, ianuarie-aprilie 1940, p. 39.

8. Iuliu MOLDOVAN, Introducere, în *Transilvania. Organ al Astrei*, anul 71, nr. 3-4, mai - august 1940, p. 65.

„Instituția aceasta (cea a școlilor țărănești, n.n), răspândită azi pe întreg cuprinsul țării, s-a bucurat de o atenție și o înțelegere deosebită din partea despărțămintelor noastre și aproape toate aceste unități au realizat sub o formă sau alta câte una sau mai multe școli țărănești. Experiența acumulată în despărțăminte în aproape 10 ani de muncă în această direcție a dus la perfecționarea instituției care se află încă în plină evoluție”⁹.

„La 8 decembrie 1935 a avut loc primul Congres al școlilor țărănești în orașul Sighet, prezidat de Dr. Vasile Ilea, conducătorul despărțământului Maramureș. La sfârșitul perioadei interbelice funcționau 68 de astfel de școli, dintre care 10 pentru femei, cu un total de 1900 de elevi”¹⁰.

Activitatea „Astrei” pe acest teren prezintă însă roade mai bogate în paginile lucrării editate de Fundația Culturală Regală „Principele Carol” în anul 1938. Aflăm astfel că:

„Școlile țărănești au cunoscut dar în cadrul „Astrei” o vădită și stăruitoare înflorire. Dacă în 1931 și 1932/1933 nu înregistrăm decât cele două școli ale despărțământului Sighet, în 1934 numărul lor crește la 11, în 1935, ne întâmpină 35, în 1936- 30, iar în 1937 – 42. Au funcționat prin urmare sub egida „Astrei”, până la sfârșitul lui 1937, un număr de 110 Școli Țărănești, din care 85 pentru bărbați și 25 pentru femei. Au trecut prin aceste școli aproape 3000 de țărani și țărance”¹¹.

Organizarea unor astfel de cursuri animau viața satului, trezind interesul și participarea intelectualilor, cei mai mulți făcând parte din corpul didactic, rupând totodată și inerția obișnuită a sătenilor. La cursurile organizate participau ca lectori: medici, preoți, ingineri, agronomi, avocați, notari, profesori, institutori, învățători, ofițeri.

Lecțiile teoretice se organizau de obicei în localul școlii sau al *casei naționale* aparținând despărțământului, acestea fiind completate de cursuri și activități practice precum: plantatul, curățitul și stropitul pomilor, vizitarea gospodăriilor țărănești și acordarea de sfaturi pen-

9. I. MOLDOVAN, *Introducere*, în *Transilvania...*, p. 63; S.J.S.A.N., Fond „Astra” Acte, doc. 842/1940, f. 2.

10. Dragoș PETRESCU, *Asociații și instituții culturale în România interbelică*, în *Carpica*, XXXIII, 2018, p. 259.

11. Fundația Culturală Regală „Principele Carol”, *Școli și cursuri țărănești în anul 1937-1938*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Centrală, București, 1938, p. 9.

tru organizarea lor, organizarea de stupine, organizarea unor asociații de asigurare a vitelor și multe altele.

„Cursurile de școlarizare durau în medie 4-6 săptămâni și erau adresate în principal țăranilor adulți, bărbați, cât și femeii și cuprindeau lecții în conformitate cu programa Astrei, despre: agricultură, apicultură, creșterea și îngrijirea animalelor, igiena personală și a locuințelor, întreținerea și cultivarea livezilor, noțiuni de legislație, informații generale despre sexualitate... Ziua de curs se încheia printr-o oră de audiții radiofonice și în final, vizionarea unui film cu impact educativ, propagandistic ori a unui documentar”¹².

Cursanților li se transmiteau noțiuni elementare despre literatură și matematică, fizică, chimie, religie, muzică. Pentru creșterea calității vieții țăranului, „Astra” a introdus în programă și cursuri care priveau prevenirea bolilor cu transmitere sexuală, puericultura, pericolele alcoolismului, alimentația sănătoasă, cooperarea (cu noțiuni practice despre înființarea și organizarea unor frizerii, brutării, cofetării, puncte de alimentație publică). Se mai organizau cursuri de cântece și voce bună, de educație fizică, cursuri de aptitudini și deprinderi religioase, de cunoștințe generale despre lume și știință, despre istoria țării și personalitățile istorice etc.¹³.

În urma adresei nr. 160/1939, prin care „Astra” solicita Ținuturilor Mureș și Timiș alocarea a 1% din bugetele acelor ținuturi și ale administrațiilor locale, „Asociațiunea” primește răspuns favorabil, urmând ca toate unitățile administrațiilor locale să prevadă drept subvenție pentru „Astra” o sumă cât mai considerabilă¹⁴ pentru intensificarea propagandei culturale astriste în zonele respective. Se remarcă în acest context și adresa președintelui dr. Iuliu Moldovan, înaintată la 19 ianuarie 1940, Rezentului Regal al Ținutului Someș, prof. dr. C. Tătaru, prin care îi solicită expres acestuia subvenții de 1%

12. Dragoș CURELEA, *Contribuții privind susținerea cursurilor pentru adulți în cadrul Despărțământului Alba Iulia al Astrei între anii 1934-1946*, în *Transilvania*, nr. 3, 2017, p. 46.

13. Gheorghe PREDA, *Activitatea Astrei în 25 de ani de la Unire (1918-1943)*, Sibiu, Editura „Astra”, 1944, p. 198.

14. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 147/1940, Proces verbal al ședinței a I-a din 13.01.1940, f. 3.

din bugetul ținutului pentru „intensificarea activității culturale și îndeosebi de a spori numărul școlilor noastre țărănești și de a construi noi case culturale” și de a interveni pentru același lucru în Ținuturile Mureș, Timiș, Brașov și județul Treiscaune, chiar și la Ministrul de Interne¹⁵. Prin adresa 1523/1940, Rezidența Ținutului Mureș anunță că nu poate deocamdată să aloce sume în acest sens din lipsă de fonduri, promițându-le însă „de îndată ce împrejurările se vor ameliora”¹⁶. De remarcat aici este campania menționată la 1938, pe care „Astra” o implementa în zona secuimii, de *reromânizare*, prin predarea unor cursuri având caracter nu doar agricol, ci și umanist-naționalist:

„Începută înainte cu rostul întăririi elementului românesc din acele ținuturi, acțiunea acesta s-a bucurat de toată însuflețita colaborare a despărțămintelor noastre locale”¹⁷. „O mențiune cu totul specială merită rezultatele educațiunii naționale în regiunea secuizată. Un spor de cunoașterea limbii românești, o întoarcere la credințele și obiceiurile strămoșești, la portul național, a fost remarcată în despărțământul Oclandului, I. G. Duca, Ozun, Sf. Gheorghe, Tg. Mureș, Tg. Secuiesc. La vetrele lor, inițiativele naționale ale foștilor elevi s-au produs de mai multe ori”¹⁸.

În acest an de raportare (august 1939 – august 1940) au organizat școli țărănești pentru femei și bărbați despărțămintele din Blaj (2 școli), Bocșa Montană (2), Caransebeș (1), Ciacova (6), Ciuc (3), Copalnic-Mănăștur (1), Gherla (1), Giulvăz (2), Maramureș (6), Moldova Nouă (2), Ocland (1), Oradea (2), Oravița (3), Reghin (3), Salonta (1), Sânmartin Ciuc (1), Sânnicolau Mare (2), Sibiu, Sighet (3), Târgu Mureș (1) Turda (2) Vințu de Jos (2).

Cursurile de la Sibiu, destinate elevilor de școală și femeilor adulte, au fost susținute de învățătoare și soții de intelectuali care au predat noțiuni de gospodărie (pregătire a mâncărurilor) și de

15. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 191/1940, f. 1.

16. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 1556/1940, Proces verbal al ședinței a VI-a din 01.06.1940, f. 1.

17. I. MOLDOVAN, *Introducere*, în *Transilvania ...*, p. 64.

18. Fundația Culturală Regală „Principele Carol”, *Școli și cursuri țărănești în anul 1937-1938*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Centrală, București, 1938, p. 9.

funcționare a cantinelor școlare. Tot la Despărțământul Județean Sibiu este menționată în mod special activitatea inginerului agronom inspector Traian Suciuc Sibianu, director al Camerei Agricole, care „s-a deplasat împreună cu conferențiarul „Astrei” la cursurile agricole în județ”¹⁹. Cu privire la colaborarea dintre cele două instituții în județul Sibiu, aflăm informații utile din raportul înaintat de acesta din urmă, în care face referire la activitatea inginerilor agronomi și silvici, a medicilor veterinari care s-au pus la dispoziția „Astrei” pentru „a atinge cu mai multă amploare și eficacitate țelul spre care ele se îndreaptă: ridicare păturei țărănești românești”. Astfel, această colaborare în intervalul 1939-1940 a presupus deplasarea „duminică de duminică” a specialiștilor Camerei Agricole, alături de profesori, medici, preoți etc. pentru a susține conferințe, „tălmăcind sătenilor și intelectualilor adunați principiile fundamentale ale agriculturii, zootehniei, pomiculturii și viticulturii”²⁰ sub forma de conferințe ale „Astrei” – cunoscute ca *propaganda prin viu grai*.

O altă formă de participare a fost aceea a cursurilor agricole. Acestea erau organizate în comun de cele două instituții, durau câte 3-8 zile, se țineau de obicei seara,

„după ce sătenii și-au îngrijit, adăpat și hrănit vitele, astfel încât seară de seară, timp de săptămâni și luni întregi, de multe ori pe viscol și ger năprasnic, conferențiarul «Astrei» și ai Camerei s-au deplasat până în cele mai îndepărtate comune ale județului de unde se reîntorceau adeseori după miezul nopții, (uneori rămânând înzăpeziți 2-3 zile), desigur oboșiți și flămânzi, însă cu conștiințele împăcate că în acele seri au putut împărtăși sătenilor ... îndrumări și sfaturi care desigur că vor da rodul dorit, acela al ridicării lor morale și materiale”²¹.

La sfârșitul fiecărui curs agricol se împărțeau sătenilor participanți, drept premiu, cărți, broșuri și reviste cu subiecte economice, agricole, dar și cu instrucțiuni cu aplicativitate practică a căror publicare era

19. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 2119/1940, Raport pe anul 1939/1940 al Despărțământului Județean Sibiu, f. 7.

20. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 2119/1940, „Astra” și viața economică – Raport întocmit de T. Suciuc, directorul Camerei Agricole Sibiu, f. 2.

21. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 2119/1940, „Astra” și viața economică ..., f. 4.

subvenționată de Serviciul Propagandei Agricole din cadrul Ministerului Agriculturii.

Din cuprinsul aceluiași raport aflăm că în comuna Boița, jud. Sibiu, se implementa, începând cu anul 1936, un program de 5 ani, desfășurat în comun de Camera Agricolă Sibiu, „Astra” Centrală și cercul cultural Boița al Astrei. Este vorba despre învățarea unor cunoștințe, deprinderea unor abilități și desfășurarea unor activități practice, sub îndrumarea specialistului P. Ghenovici, pentru cele peste 150 de sâtence cuprinse în program. Acestea au primit fiecare, cu titlul gratuit de la primărie, câte o suprafață de teren de 80 m.p. pe care să o cultive cu zarzavaturi necesare alimentației familiei. S-a înființat astfel în comună o grădină de zarzavaturi pe o suprafață de aproximativ 12 ha. Au primit pe lângă instrucțiunile necesare și semințe, răsaduri pentru diverse legume în vederea asigurării unei alimentații diversificate pentru familiile lor.

Cursurile practice pentru bărbați în comuna Boița, în cadrul aceluiași program cincinal, au debutat în primăverile anilor 1936 și 1937 cu înființarea și întreținerea unor livezi de meri. Acestea însă au fost serios afectate de gerul din iarna anului 1939/1940, „cea mai cumplită din ultimele 4-5 decenii, făcând ravagii în plantațiile din țară”²². Prin urmare, pasul următor de realizat, începând cu primăvara lui 1940, a fost refacerea acestor livezi distruse în proporție de 60-80% și acumularea informațiilor necesare pentru îngrijirea și tratarea pomilor fructiferi. Programul de 5 ani avea prevăzute și vizite periodice în teren ale specialiștilor Camerei Agricole în localitatea Boița desfășurând acțiuni de informare și educare a adulților cu privire la „culturile agricole, textile, situația zootehnică, a gospodăriei, casei, curții, grădinii, grajdurilor etc. dând totdeauna sfaturile și îndrumările de îndreptare potrivite împrejurărilor”²³. Deja în anul 1940, inginerul agronom inspector, T. Suci, remarca progresul înregistrat de această comună privind situația economică și în general, organizatorică (aspectul gospodăresc), dorind extinderea acestui program și în

22. S.J.S.A.N., fond „Astra” Acte, doc. 2119/1940, „Astra” și viața economică..., f. 6.

23. S.J.S.A.N., fond „Astra” Acte, doc. 2119/1940, „Astra” și viața economică..., f. 6.

alte comune românești din județ. Aflăm cu această ocazie că s-a dorit a fi implementat un astfel de program și în comune precum Tichindeal și Ghijasa de Jos, dar instituțiile colaboratoare neavând mijloacele materiale necesare în 1936/1937, amânau și în 1940 aplicarea lui într-un viitor apropiat²⁴.

Tot în jurisdicția Despărțământului Județean Sibiu s-au organizat la Orlat, în colaborare cu Serviciul Sanitar Județean, începând cu anul 1938, cursuri pentru femei cu instrucție de puericultură, de igienă și de gospodărie casnică. Încă din 1930, dr. Iuliu Moldovan a introdus în Legea sanitară și de ocrotire (prima lege sanitară a României Mari publicată în Monitorul Oficial nr. 154, 1930) instituția surorilor de ocrotire, cu atribuții bine definite. Abia din anul 1938 au fost puse bazele unor cursuri practice, cu un program minimal care cuprindea predarea unor noțiuni din „domeniul igienei individuale, igienei locuinței, îngrijirea copilului mic, gospodăriei casnice, culturii și conservării zarzavaturii și bucătărie”²⁵. În urma aprobării de către Ministerul Sănătății a programei acestor cursuri de inițiere pentru surorile de ocrotire – pornindu-se de la *modelul Orlat*, s-a proiectat permanentizarea acestora și începând cu 4 aprilie 1940, a debutat prima serie de cursuri la care au participat 12 surori de ocrotire. Se estima ca în anul 1940, pe durata a câte 4 săptămâni, să parcurgă aceste cursuri 3 serii de tinere (36 de persoane în total) „alese din localitățile cele mai potrivite pentru organizarea de școli țărănești de femei”, urmând ca acestea să poată ulterior, la rândul lor, să organizeze și să conducă „în condițiuni bune câte o școală țărănească pentru femei în localitatea unde funcționează permanent”²⁶. Nu cunoaștem încă finalitatea acestui demers, cert este că Ministerul Sănătății a alocat o sumă consistentă pentru derularea celor 3 serii de cursuri, în valoare de 60.000 lei.

Despărțământul Caransebeș a organizat cursuri de limba română pentru funcționari și cursuri de perfecționare profesională pentru meseriași și agricultori. Reprezentanții „Astrei” aduc mulțumiri celor

24. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 2119/1940, „Astra” și viața economică..., f. 7.

25. Iosif STOICHIȚIA, *Cursurile de inițiere de la Orlat, în Transilvania. Buletin de tehnică a culturii*, nr. 1-2, anul 71, ianuarie – aprilie 1940, Sibiu, p. 14.

26. I. STOICHIȚIA, *Cursurile de inițiere de la Orlat...*, pp. 14-15.

din conducerea Camerelor Agricole care au susținut financiar o parte din aceste școli sau au pus la dispoziție profesori pentru cursuri. O altă parte semnificativă a acestor activități a fost subvenționată direct de către „Astra” Centrală²⁷.

Despărțământul Central Maramureș Sighet, în colaborare cu Serviciul Agricol Județean al Camerei Agricole și cercurile culturale subordonate, a organizat în Săpânța, Ieud, Vișeu de Sus, Sighet și Desești, 5 școli pentru bărbați, cu o durată de medie de 3 luni, la care au participat 220 de cursanți cu vârste între 25 și 40 de ani și o școală pentru femei, la Vișeu de Sus, cu o durată de 3 luni, la care au participat 40 de eleve cu vârste între 18 și 40 de ani. Din cele 6 rapoarte înaintate Comitetului Central aflăm că toți elevii beneficiari ai acestor cursuri erau „știutori de carte și cu o situație materială bună”²⁸ (vezi anexa 1).

În Regionala Bănățeană, se evidențiază activitatea Despărțământului Ciacova cu 15 cercuri culturale în subordine, care anunța la 1940 printre cele 140 de conferințe organizate ca șezători cu program variat, activitatea a 7 coruri (din care 6 de bărbați și 1 mixt), 2 reprezentații ale Teatrului Național din Cluj, strângerea de colecte pentru înzestrarea armatei, ridicarea unei troițe în valoare de 19.000 lei și organizarea a numai puțin de 6 școli țărănești pe propria cheltuială. Astfel, s-au ținut 2 cursuri pentru 74 de bărbați cu vârste între 21-60 la Cebza și Liebling și 4 cursuri pentru 103 de femei cu vârste între 15-21 ani la Ghilad, Liebling, Jebel, și Petroman²⁹. Despărțământul Giulvăz a organizat la Foeni și la Giulvăz 2 școli cu o durată de 6 săptămâni pentru 50 de fete de 18-21 ani³⁰. În cadrul aceleiași Regionale Bănățeană, Despărțământul Sânnicolau Mare a susținut pe cheltuiala proprie cursuri pentru 89 de bărbați (25-50 de ani) și 12 fete (14-18 ani) în comuna Sânnicolau Mare. Cursurile pentru bărbați au ținut 3 săptămâni

27. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 2264/1940, Proces verbal al ședinței a VII-a, anexa 2 la Raportul general al „Astrei”, din 03.08.1940, f. 13.

28. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 805/1940, f. 5-16.

29. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 2125/1940, Raport pe anul 1939/1940 al Despărțământului Ciacova, f. 2.

30. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 2125/1940, Raport pe anul 1939/1940 al Despărțământului Giulvăz, f. 2.

cu program zilnic seara între orele 19-21 având 14 conferențieri, iar cele pentru fete au durat doar 6 zile cu program zilnic între orele 8-12 și 14-18 cu 4 conferențieri³¹.

Despărțământul Târgu Lăpuș (jud. Someș) raportează la 20 august 1940 că prezența la cursurile și prelegerile organizate a fost de 100 de persoane, bărbați și femei, cursurile fiind susținute de intelectualii din sat: preotul, învățătorul și agronomul³².

Despărțământul „Jiul” din Petroșani, condus de protopopul Ion Duma, nu a putut organiza școala țărănească de la Livezeni și nici școlile pentru adulți deoarece învățătorii se aflau concentrați în armată. Au fost organizate, în schimb, un număr de 5 conferințe la oraș și 11 la sat, în localitățile: Lonea, Lupeni, Petrila, Vulcan, Cîmpa și Aninoasa. Tot aici este amintită și continuarea activității cercului cultural Lonea, începute cu un an în urmă, aceea de a sădi pomi fructiferi în grădinile țăranilor mai săraci și de a li se construi cotețe și grajduri potrivite pentru creșterea animalelor de casă³³.

Tot din cauza concentrărilor „care s-au ținut lanț” nu a putut „dezvolta o activitate culturală la sate, așa cum ar fi fost de dorit”, nici Despărțământul Central Județean Oradea. Totuși, „conform tradiției și a unui obligament quasi și moral introdus de 4 ani, în fiecare an am deschis cursuri de școală țărănească. Anul acesta școala țărănească pentru săteni a funcționat 15 zile având loc solemnitatea închiderii la 15 martie 1940. Am avut concursul larg al Camerei Agricole³⁴. Același despărțământ raportează organizarea celei de-a doua școli care a avut loc între 9-24 mai 1940 la care au participat 28 de femei.

În continuare este prezentată opinia conform căreia tineretul este mai accesibil pentru școala țărănească, cursanții având vârste cuprinse între 20 și 30 de ani, contingentele mai tinere ... dând rezul-

31. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 2125/1940, Raport pe anul 1939/1940 al Despărțământului Sănnicolau Mare, f. 2.

32. S.J.S.A.N. *fond „Astra” Acte*, doc. 2444/1940, Raport pe anul 1939/1940 al Despărțământului Târgu Lăpuș, f. 4.

33. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 2120/1940, Raport pe anul 1939/1940 al Despărțământului Petroșani, f. 4.

34. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 2119/1940, Raport pe anul 1939/1940 al Despărțământului Central Județean Oradea, f. 2-3.

tate foarte bune. La cursurile pentru bărbați au participat 50 de elevi. Cursurile pentru cele 28 sătence, cu vârste între 16 și 24 de ani, au durat tot 15 zile și s-au încheiat la 24 mai 1940 cu o serbare la care au luat parte autoritățile și reprezentanți ai Reuniunii Femeilor Române. Ambele școli au fost subvenționate de „Astra” Centrală cu suma de 15.000 lei³⁵.

În Despărțământul Alba Iulia, pe lângă organizarea de conferințe, biblioteci populare, serbări, a unei expoziții de copii la Sard, înființarea a 10 unități ai Șoimilor Carpaților și a Societății „Bunii Gospodari” (în Ciugud), colectarea de ajutoare pentru soldații concentrați în zonă, s-au organizat și 2 școli țărănești la Vințu de Jos și Cioara, care au primit fonduri de la „Astra” Centrală în valoare de 10.000 lei³⁶. Astfel, la Sard s-au desfășurat cursuri pentru 62 de femei, iar pentru 81 de bărbați s-au ținut la Cricău, în perioada 18 martie – 14 aprilie 1940.

Dr. Eugen Nicoară, Inspector General Sanitar și președintele Despărțământului Reghin, înaintează la începutul lunii februarie 1940, un raport amănunțit despre Școala Țărănească Superioară care a avut loc între 15-29 ianuarie 1940. Cei 62 de cursanți, fruntași ai satelor și mai ales membri ai gărzilor naționale ale Frontului Renașterii Naționale, au beneficiat de 77 de lecții teoretice în nou construitul Palat Cultural și de 11 lecții practice la fermele din apropierea Reghinului unde li s-au explicat cum funcționează anumite utilaje agricole și cum sunt organizate gospodăriile model. Printre cei care au predat diverse noțiuni au fost 2 medici, 4 avocați, 2 ingineri, 2 agronomi, 5 profesori, 2 preoți, 1 pretor, 1 controlor financiar, 1 notar, 1 învățător și șeful poliției locale. Tematica cursurilor a acoperit domenii precum: medicină (anatomie, fiziologie, igienă și alimentație), drept (penal, constituțional și drept privat, noțiuni despre judecătorii sătești, noua organizare a Statului, gărzile naționale și Frontul Renașterii Naționale), științe agricole și zootehnie, apicultură, geografie, istorie, topografie, limba română, religie, administrație, științe financiare, ordine publi-

35. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 2119/1940, Raport pe anul 1939/1940 al Despărțământului Central Județean Oradea, f. 5.

36. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 2398/1940, Raport pe anul 1939/1940 al Despărțământului Central Județean Alba-Iulia, f. 1 și doc. 397/1940, f. 1-2.

că etc. Examenle de absolvire au fost susținute cu succes de către tinerii participanți în fața unei comisii formate din aproape toți cei 22 de conferențieri, cursanții primind diplome de absolvire și cărți drept premii într-un cadru festiv, însoțit de un program artistic susținut de către aceștia. Ziua examinării s-a încheiat cu o cină pentru toți elevii și profesorii, organizată și sponsorizată de mărinimosul medic chirurg, Eugen Nicoară (vezi anexa 2). Cheltuielile pentru organizarea acestor școli țărănești s-au ridicat la suma de 16.800 lei, sumă care este solicitată Comitetului Central spre decontare. Vicepreședintele „Astrii” Gh. Moga a propus ca aceasta să fie alocată din Fondul Graniței de Vest³⁷. Pentru 28 de tinere au fost organizate, de asemenea, cursuri, în perioada 15 noiembrie – 10 decembrie 1939.

Cercul cultural Maiorești raportează la 31 martie 1940 înființarea și funcționarea „duminecă de duminecă” a unei școli de menaj la care au participat 76 de eleve sub coordonarea Anuței Maior care le „învață să pregătească mâncăruri gustoase și ieftine, cu alimentele pe care le au la îndemână”. Tot acolo au fost susținute lecții practice la stupina căminului cultural cu tineri cărora li s-a recomandat să înlocuiască „stupul unguresc Zirzon cu stupul românesc oferit de Camera Agricolă ca model”³⁸.

Mai remarcăm, grija neobositului medic Nicoară de „a pregăti cât mai multe inimi de femei pentru trebuințele îngrijirii bolnavilor și răniților” organizând în Reghin, o școală de infirmiere, la care s-au înscris 54 de doamne și domnișoare din oraș, elevele care au absolvit examenul, primind diplome de infirmiere³⁹.

Despărțământul Gherla anunță că între 7-14 ianuarie 1940 a avut loc o școală țărănească în comuna Băița având colaborarea reprezentanților Camerei Agricole care au distribuit premii participanților. Acestora li s-au predat noțiuni din domenii precum: agricultură (creșterea plantelor furajere, a viței-de-vie și altele), zootehnie (creșterea vitelor) și

37. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 457/1940, Raport asupra Școlii Țărănești Superioare organizată de Despărțământul Reghin, f. 1.

38. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 1553/1940, Raport pe anul 1939/1940 al Căminului Cultural „Avram Iancu”, com. Maiorești, Jud. Mureș, f. 26.

39. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 1553/1940, Raport pe anul 1939/1940 al Despărțământului Reghin, f. 5.

au asistat la două conferințe cu teme: *Despre solidaritatea națională în jurul Regelui și a Frontului Renașterii Naționale și Datoria de a ne păstra unitatea națională*⁴⁰. Se remarcă segmentul lărgit de vârstă a celor 54 de cursanți, între 22 și 56 de ani!

Cu privire la problema vârstei elevilor participanți se afirmă în epocă faptul că:

„Astra“ îi recrutează de obicei pe țăranii mai vârstnici, pe motivul că având gospodăriile lor, pot aplica ceea ce au învățat la școală. S-a obiectat însă că cei vârstnici sunt mai puțin primitivi la inovații, că mentalitatea lor conservatoare se schimbă mai greu. De aceea un alt tip de Școală Țărănească recrutează pe elevi dintre adolescenți și tineri până la 25 de ani. Am putut observa însă, pe de altă parte, că tendințele de inovare sunt rău privite de cei mai în vârstă, care dețin în gospodăria autoritatea. Numai o soluție mixtă se recomandă deci: elevii să reprezinte ambele categorii ale vârstei“⁴¹.

Desfășurarea acestor cursuri școlare pentru adulți a obținut în multe din despărțămintele „Astrei“ concursul și sprijinul financiar al Camerelor de Agricultură. Colaborarea aceasta instituțională funcționa foarte bine și în cazul Școlii inferioare de agricultură și viticultură din Șimleul Silvaniei, jud. Sălaj. Astfel, prin hotărârea Ministerului Agriculturii, în speță a ministrului profesor Ionescu Sisești, au fost puse la dispoziția „Astrei“, pentru o perioadă de 10 ani, dotările, personalul și buget pentru desfășurarea cursurilor pentru țăranii români⁴². Funcționând la 1940 ca școală superioară țărănească, aceasta anunța „Astra“ Centrală că mai are un singur profesor plătit de Ministerul Agriculturii, anume inginerul agronom Alex Negru și solicita printr-o adresă ajutor financiar pentru plata celui de-al doilea profesor, inginerul agronom T. Apolzan cât și pentru transportul țăranilor cursanți. „Astra“ oferă drept suport suma de 10.000 lei din același Fond al Graniței de Vest⁴³. La finele lunii ianuarie, directorul acestei

40. S.J.S.A.N., *fond „Astra“ Acte*, doc. 199/1940, f. 1.

41. Fundația Culturală Regală „Principele Carol“, *Școli și cursuri țărănești în anul 1937-1938 ...*, p. 9.

42. I. MOLDOVAN, *Introducere*, în *Transilvania ...*, p. 63.

43. S.J.S.A.N., *fond „Astra“ Acte*, doc. 147/1940, Proces verbal al ședinței a I-a din 13.01.1940, f. 2.

instituții școlare, Alexandru Negru, îl invită pe președintele „Astrei”, dr. Iuliu Moldovan, să participe la închiderea cursurilor primei serii și deschiderea cursurilor celei de-a doua serii, în data de 11 februarie, într-un cadru festiv⁴⁴. Vicepreședintele administrativ, medicul general în rezervă, Gh. Moga, îl desemnează în cele din urmă pe Dr. Ioan Ossian, președintele despărțământului Șimleul Silvaniei, pentru a reprezenta „Astra” la acest eveniment⁴⁵. În luna martie 1940, aceeași școală solicită ajutor bănesc în vederea absolvirii cursurilor de către cei 23 de elevi din anul II, seria a 2-a, pentru plata transportului elevilor și a profesorilor, achiziționarea unor premii în unelte agricole, etc. La propunerea vicepreședintelui administrativ, dr. Gh. Moga, se alocă o sumă de 7000 lei, cu precizarea că un alt ajutor nu se va mai putea aloca în cursul anului 1940⁴⁶. În total, școala a primit suma de 24.400 lei din Fondul Graniței de Vest. Acest fond era sprijinit de Ministerul Educației Naționale care aloca sume consistente pentru ca „Astra” să-și continue și să își intensifice acțiunile sale de propagandă culturală românească în Secuime, în Munții Apuseni și de-a lungul graniței de Vest. Astfel de la începutul lunii ianuarie 1940 s-au acordat 150.000 lei în mod special drept ajutoare și subvenții pentru școlile țărănești și propagandă culturală națională (coruri, echipe de dansuri populare, conferințe, prelegeri populare, etc.) următoarelor despărțăminte: Sighet (20.000 lei), Oradea, Tg. Mureș, Gheorghieni, Ocland, Miercurea Ciuc, Reghin, Abrud (câte 15.000 lei) și Alba Iulia (10.000 lei).

Despărțământul Ocland (jud. Odorheiu) la 21 ianuarie 1940, cu ajutorul Camerei Agricole din Odorheiu, a deschis o școală țărănească cu 27 de *țărani români secuizați*, cheltuielile fiind suportate în întregime de Camera Agricolă⁴⁷. Cursurile au abordat domenii precum: agricultură, legumicultură, pomicultură, silvicultură, medicină veterinară, igienă, drept succesoral, religie ortodoxă, religie greco-catolică, geografie, istorie, dansuri naționale, educație cetățenească, educație

44. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 348/1940, f. 1.

45. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 348/1940, f. 2.

46. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 1073/1940, Proces verbal al ședinței a IV-a din 06.04.1940, f. 7.

47. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 453/1940, Proces verbal al ședinței a II-a din 03.02.1940, f. 3-4.

fizică, română, matematică, muzică. Din paginile revistei *Transilvania*, aflăm că: „Serbarea de închidere a cursurilor a fost o înaltă manifestare a satului românesc de pe aceste plaiuri și stindardul spiritual al „Astrei“ a fâlfâit iarăși pe culmile operei de românizare de aci”⁴⁸, fapt relatat și în numărul următor al revistei: „La 11 februarie cu prilejul închiderii cursurilor acestei școli, Șoimii din plasă au făcut o impunătoare manifestație culturală și patriotică”⁴⁹.

În luna iunie 1940, Despărțământul Blaj înaintează tabelele cu numele și prenumele participanților la cele 2 școli organizate în anul de raportare 1939/1940. Școala pentru femei a avut 35 de cursante cu vârste între 15 și 22 de ani care au fost selecționate din 21 de sate. Cursurile pentru bărbați au fost frecventate de 22 de elevi cu vârste între 15 și 21 ani, aleși din 15 localități din zonă⁵⁰. Observăm așadar că rareori se selecționa mai mult de o tânără, respectiv un tânăr din fiecare sat pentru a participa la astfel de cursuri, cât și segmentul scăzut de vârstă.

Dr. Teodor Popa, președintele despărțământului Oradea, transmite că la începutul lunii mai 1940 va deschide timp de 2 săptămâni o școală țărănească pentru sătence solicitând în acest sens suma de 15.000 lei. Comitetul aprobă alocarea acesteia din Fondul Graniței de Vest, „având în vedere însemnătatea ridicării economice și culturale a românilor de la granița de Vest, precum și necesitatea dezvoltării sentimentelor lor naționale”⁵¹.

În raportul Despărțământului Crihalma (jud. Târnava Mare, astăzi Brașov) se precizează că lecțiile s-au desfășurat în intervalul 5-11 februarie 1939, ținându-se dimineața (între orele 10-13) și seara (între orele 19-22). Activitățile care s-au derulat au constat în: proiecții cu aparatul skoptikon a unor diafilme cu imagini despre Versailles și Roma și susținerea unor prelegeri cu tematică diversă, precum:

48. (s.n.), *Transilvania. Buletin de tehnică a culturii*, nr. 1-2, anul 71, ianuarie – aprilie 1940, Sibiu, p. 46-47.

49. (s.n.), *Transilvania. Buletin de tehnică a culturii*, nr. 3-4, anul 71, mai – august 1940, Sibiu, p. 93.

50. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 1920/1940, f. 1, 2.

51. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 1073/1940, Proces verbal al ședinței a IV-a din 06.04.1940, f. 7.

„Datoria omului de a se perfecționa, arături, noțiuni juridice, legea administrativă, pădure, arătura de vară, gunoi, altoitul pomilor, febra aftoasă și apărarea contra ei, cooperatie, Biserica Ortodoxă – păstrătoare a naționalității românești și creatoare a artei românești, sifilis și alcoolism, pomii și îngrijirea lor, muzeul satului, livada de pomi”⁵².

La cursuri au participat aproximativ 150 de persoane din Crihalma și Ticușu Nou. În zilele următoare închiderii cursurilor au avut loc conferințe, audiții la radio și proiecția filmului „Viața lui Isus”.

O voce aparte se face remarcată în tonul liniștit și ordonat al documentelor „Astrei”. Este cea a președintelui despărțământului Crihalma, jud. Târnava Mare, Dr. Dionisie Bucur, care la 28 august 1940, înaintea Comitetului Central o serie de propuneri mai radicale care să fie discutate cu ocazia Adunării Generale a „Astrei”, programată la Sibiu pentru 8-9 septembrie 1940. Printre acestea se găsește și ideea ca „Asociațiunea” să propună autorităților un proiect de lege prin care

„tinerii adulți (feciori și fete până la căsătorie sau armată) absolvenți ai cursurilor primare să fie obligați a participa la prelegerile și conferințele „Astrei”, în forma aceasta s-ar impune și mai mult necesitatea „Astrei” în lumea satului. În felul acesta, bătrâna și utila „Astra” și-ar face datoria în culturalizarea maselor poporului nostru, operă necesară azi mai mult ca oricând”⁵³.

Anul de raportare 1939-1940 reprezintă ultimul dintre cei cinci de maximă înflorire a acestui efort efervescent al „Astrei” de a organiza astfel de instituții, de a le dezvolta și multiplica. În intervalul 1935-1940 au funcționat 290 de școli și cursuri țărănești cu un total de aproape 9000 de elevi. Mai mult,

„alătura de școlile de bărbați, s-au întemeiat școli pentru femei; alături de ele țărănești, școli pentru meseriași, muncitori și servitoare. De la școlile de scurtă durată, cu un viitor nesigur, s-a ajuns la școala permanentă țărănească (Școala de la Șimleul-Silvaniei)”⁵⁴.

52. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 390/1940, Raport pe anul 1939/1940 al Despărțământului Crihalma, f. 8.

53. S.J.S.A.N., *fond „Astra” Acte*, doc. 2484/1940, f. 2, 3.

54. (s.n.), *Transilvania. Buletin de tehnică a culturii*, nr. 5-6, anul 71, septembrie-decembrie 1940, Sibiu, p. 199.

În concluzie, analizând documentele din fondul „Astra” aflat la Serviciul Județean Sibiu al Arhivelor Naționale, rezultă că în intervalul supus investigării pe cuprinsul acestui articol, Asociațiunea, prin reprezentanții săi în teritoriu, a organizat cel puțin 40 de școli țărănești la care au participat peste 1629 din care 1194 bărbați, 390 femei și 45 persoane în grupuri mixte ⁵⁵ (vezi anexa 3), cheltuielile fiind suportate fie de Camera Agricolă, fie de „Astra” Centrală și despărțămintele sale ori în comun.

55. Cifrele, din păcate nu se pot corect cuantifica în totalitate deoarece din unele rapoarte lipsește fie numărul participanților, fie precizarea fermă a sexului cursanților.

Anexa 1

Cursuri pentru bărbați organizate în Despărțământul Maramureș și Serviciul Agricol Județean al Camerei Agricole

Localitatea	Frecvența	Durata	Nr. elevilor	Vârsta	Obiectul									
					Agri-cultu-ră /ore	Api-cultu-ră /ore	Creș-terea vite-lor /ore	Pomi-cultu-ră /ore	Igienă /ore	Coo-pe-rație /ore	Legiu-iri /ore	Cuno-ștințe gene-rale /ore	Muzi-că /ore	Mora-lă /ore
Săpânța	de 4 ori /săptă-mână	3 luni	30	25-40	8	8	8	8	6	4	4	10	8	6
Ieud	de 3 ori /săptă-mână	3 luni	60	25-40	6	6	6	6	4	4	6	10	6	6
Vișeu de Sus	de 3 ori /săptă-mână	3 luni	50	25-40	4	6	8	8	6	4	4	8	4	6
Sighet	de 6 ori /săptă-mână	2 luni	50	25-40	6	6	6	6	4	4	2	4	3	4
Desești	de 5 ori /săptă-mână	5 luni	30	25-40	12	12	12	12	8	8	6	15	8	8

Cursuri pentru femei organizate de Cercul cultural din Vișeu de Sus

Localitatea	Frecvența	Durata	Nr. elevilor	Vârsta	Obiectul							
					Agricultură /ore	Igienă /ore	Cunoștințe generale /ore	Muzică /ore	Morală /ore	Gătit /ore	Gospodărie /ore	Industria casnică /ore
Vișeu de Sus	de 3 ori / săptămână	3 luni	40	18-40	4 ore	4 ore	8 ore	2 ore	3 ore	10 ore	8 ore	6 ore

Anexa 2

Profesori și cursanți ai Școlii Țărănești Superioare organizată de Despărțământul Reghin, 15-29 ian. 1940

Anexa 3

**Școli țărănești organizate de „Astra”
în anul 1939-1940⁵⁶**

Nr. crt.	Despărțământul ⁵⁷	Durata cursurilor	Nr. elevilor sau elevelor	Observații
1	Blaj	30 zile	22	Bărbați
2	Blaj	30 zile	35	Femei
3	Bocșa Montană	3 luni (duminici și sărbători)	65	Bărbați

56. Gheorghe MOGA, Nicolae BĂILA, *Activitatea Comitetului Central*, Anexa II, în *Transilvania. Buletin de tehnică a culturii*, nr. 3-4, anul 71, mai – august 1940, Sibiu, p. 90.

57. Lipsesc cursurile susținute în Despărțământul Sibiu și o parte din cele raportate de Despărțământul Maramureș.

TEOLOGIE ȘI EDUCAȚIE LA DUNĂREA DE JOS – XVII

4	Bocșa Montană	3 luni (duminici și sărbători)	30	Femei
5	Caransebeș	25 ianuarie - 2 aprilie 1940	?	Meseriași și agricultori
6	Ciacova (Cebza)	6 săptămâni	-	Bărbați
7	Ciacova (Liebling)	6 săptămâni	74	Bărbați
8	Ciacova (Ghilad)	6 săptămâni	?	Femei
9	Ciacova (Liebling)	6 săptămâni	103	Femei
10	Ciacova (Jebel)	6 săptămâni	?	Femei
11	Ciacova (Petroman)	6 săptămâni	?	Femei
12	Ciuc (Ghimeș-Făget)	3 săptămâni	104	Bărbați
13	Ciuc (Bolovăniș)	3 săptămâni	68	Bărbați
14	Ciuc (Lunca de Jos)	3 săptămâni	34	Bărbați
15	Copalnic-Mănăstur (Rușor)	30 ianuarie - 10 martie 1940	38	Bărbați
16	Gherla (Băița)	7- 14 ianuarie 1940	54	Bărbați
17	Giulvăz	6 săptămâni	50	Femei
18	Giulvăz (Foeni)	6 săptămâni	50	Femei
19	Moldova Nouă	1 decembrie 1939 - 25 februarie 1940	25	Bărbați
20	Moldova Nouă (Sușca)	24 ianuarie - 24 februarie 1940	57	Bărbați
21	Ocland	21 ianuarie - 11 februarie 1940	27	Bărbați
22	Oradea	5- 15 martie 1940	30	Bărbați
23	Oradea	9-24 mai 1940	28	Femei
24	Oravița (Ciclova Română)	?	60	Bărbați
25	Oravița (Lăpușnicu Mare)	?	62	Bărbați
26	Oravița (Vărădia)	?	26	Bărbați
27	Reghin	15 noiembrie - 10 decembrie 1939	28	Femei
28	Reghin	14-29 ianuarie 1940	62	Bărbați

ARHIEPISCOPIA DUNĂRII DE JOS

29	Reghin	13 decembrie 1939 - 12 ianuarie 1940	54	Infirmiere
30	Salonta	1 săptămână	42	Bărbați
31	Sânmartin Ciuc	5 februarie - 4 martie 1940	87	Bărbați
32	Sânnicolau Mare	3 săptămâni	89	Bărbați
33	Sânnicolau Mare	6 zile	12	Femei
34	Sighet (Săpânța)	1-20 martie 1940	18	Bărbați
35	Sighet (Ieud)	cursuri serale	?	Localnici
36	Sighet (Bârsana)	cursuri serale	?	Localnici
37	Tg. Mureș	18 zile	25	Bărbați
38	Turda	3 săptămâni	28	Bărbați
39	Vințu de Jos	4 săptămâni	45	Mixtă
40	Vințu de Jos (Cioara)	6 săptămâni	40	Bărbați